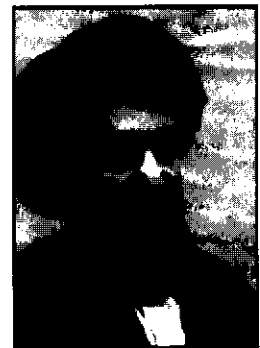

در گذشتگان

آیه الله شیرازی

آیه الله آقای حاج سید محمدرضا حسینی شیرازی یکی از فضلای عالیقدر حوزه علمیه قم بود. این فقیه سعید در شوال المکرم ۱۳۷۹ ق در کربلا در بیت علم و تقوا و فضیلت زاده شد. پدرش مرجع عالیقدر مرحوم آیه الله العظمی حاج سید محمد شیرازی (۱۳۴۵-۱۳۲۲ ق) و نیای والا گهرش آیه الله العظمی میرزا مهدی شیرازی (۱۳۰۴-۱۳۸۰ ق)، زعیم و مرجع بزرگ کربلا بود.

معظم له تحصیلات خویش را در مدرسه «حفاظ القرآن الکریم» - که پدرش تأسیس کرده بود و علاوه بر تحصیل علوم جدید از دانش اسلامی و حفظ قرآن کریم

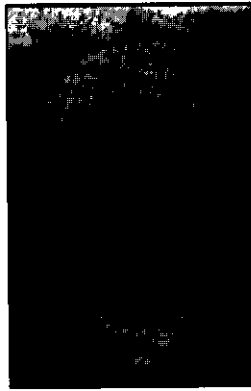
هم بهره می بردند - آغاز کرد و در ده سالگی معتم شد و تحصیل علوم دینی را شروع نمود. در سنین نوجوانی سطوح عالیہ را نزد پدر بزرگوار و عمویش آیه الله حاج سید صادق شیرازی به پایان رسانید.

در سال ۱۳۹۰ ق - همراه پدر بزرگوارش - به کویت مهاجرت کرد و به تحصیل خارج فقه و اصول نزد پدر و عمویش و تدریس سطوح عالیہ و اقامه جماعت پرداخت و در سال ۱۴۰۰ ق و به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی ایران، همراه خاندان گرامی اش به قم مهاجرت نمود و تحصیل خویش را نزد آیات عظام وحید خراسانی و شیرازی پی گرفت و همزمان به تدریس خارج فقه و تألیف و تبلیغ دین پرداخت. در سال ۱۴۱۴ ق به کویت مهاجرت کرد و به خدمات علمی و دینی فراوان، از جمله اقامه جماعت در مسجد آیه الله شیرازی در منطقه «بنید القار»، تشکیل کلاس های اخلاق و عقاید در روزهای جمعه، تدریس خارج فقه و اصول و سطوح عالیہ پرداخت و پس از هفت سال اقامت در ۱۴۲۱ ق به قم بازگشت و فعالیت های علمی خویش را پی گیری کرد و کلاس ها و تدریس خود را در فقه، اصول، رجال، تفسیر و عقائد گسترش داد و پس از وفات پدر

بزرگوارش در شوال ۱۴۲۲ ق با جدیت و کوشش فراوان تمام وقت خویش را به تألیف و تدریس و سخنرانی گذرانید. او اخلاقی خوش، سخنی دلنشین و مجلسی دلپذیر داشت. تواضع و فروتنی از رفتارش نمایان بود و هر کس مجذوب رفتار و کردارش می شد. او از پدر و عموی بزرگوارش اجازه اجتهاد داشت و مراتب علم و فضل او مورد تأیید بسیاری از مراجع تقلید شیعه بود. آثار چاپی او عبارت اند از:

۱. الترتب، چاپ ۱۴۰۷ ق؛
۲. التدریب فی القرآن (۳ ج، تفسیر سوره حمد و بقره)؛
۳. کسب نفهم القرآن - به نام «از ژرفای قرآن» به فارسی ترجمه شده است؛
۴. الرسول الاعظم رائد الحضارة الاسلامیة؛
۵. خطب الجمعة؛
۶. ومضات (مباحث اعتقادی و اخلاقی)؛
۷. سلسلة مهدویة (پنج رساله درباره امام زمان (ع)؛
- آثار غیر چاپی اش هم عبارت اند از:
 ۱. مباحث اصولیة (۴ ج، اصول علمیہ - از قطع تا براءت)؛
 ۲. مباحث رجالیة؛

حجة الاسلام نبی زنجانی

حجة الاسلام و المسلمین فاضل ارجمند شیخ محمدحسین نبی از نویسندگان و خطبای توانا پس از عمری پربرکت در سن ۱۱۰ سالگی دارفانی را وداع گفت. شیخ محمدحسین فرزند ثقة الاسلام ملا محمدرضا و نوه صدقعلی بن فتح الله بن امام وردی است که اجداد ایشان از شهر ابهر به اطراف حسن آباد یا سوکند (گروس) مهاجرت کرده بودند و سرانجام در روستای اُغلبیک از توابع ماهنشان زنجان سکونت اختیار نمودند و شیخ محمدحسین در همین روستا در سال ۱۳۱۸ ق برابر با ۱۲۷۹ ش دیده به جهان گشود.

ایشان پس از طی مقدمات در سال ۱۳۵۲ ق / ۱۳۱۲ ش راهی حوزه علمیه خراسان گردید و تا اواخر سال ۱۳۱۵ ش در دانشکده فاضلیه در رشته های معقول و منقول مشغول تحصیل بود و نیز به تحصیلات دینی خود پایان داد و به روستای اُغلبیک مراجعت و رسماً دفتر ازدواج و طلاق را دایر نمود و به ارشاد و هدایت و خطابه پرداخت.

نبی در زمان حکومت جمعفر پیشه‌وری به مخالفت و مبارزه برخاست و عاقبت پس از تحمل آزارهای مکرر به سوی شهر زنجان مهاجرت نمود و به وظایف دینی و اجتماعی پرداخت. وی

در سن ۷۷ سالگی دارفانی را وداع گفت. سید مصطفی فرزند سید محمد و نوه حجة الاسلام سید حبیب الله فرزند حجة الاسلام سید شمس الدین موسوی از سادات خلف وند منطقه پابی بود که در شهر خرم آباد سکونت داشتند و به نیک نامی و تقوا معروف بودند. اما سید حبیب الله از فضلا و بزرگان روستای چنار بخش پابی لرستان است و در همان جا مزاری معروف به «قبر آقا» دارند.

سید مصطفی در سال ۱۳۵۱ ق برابر با ۱۳۱۱ ش در خرم آباد دیده به جهان گشود. ادبیات و سطوح را نزد عموی خود سید محمد رضا موسوی (آقا حاجی) و کمالوند فرا گرفت. نامبرده دو سالی به شهرستان آباه (استان فارس) رفت و به کارهای دینی و تبلیغی اشتغال داشت.

موسوی نژادیان در اوایل انقلاب رهسپار تهران شد و تا آخر عمر آنجا زیست و از سال ۱۳۶۰ ش در مسجد امام صادق (ع) - سید خندان - به اقامه نماز جماعت، هدایت و تدریس نهج البلاغه اهتمام ورزید. از آثار او:

۱. شرحی بر دعای ندبه؛
۲. خطبه شعبانیه؛
۳. شرح خطبه حضرت زهرا (ع)؛
۴. زندگانی حضرت زینب (ع) و امام سجاد (ع)؛
۵. نوید یامداد پیروزی، ۱۳۴۷ ش؛
۶. شگفتی چرا؟

سرانجام موسوی در روز اول / رمضان / ۱۳۲۸ ق برابر با ۲۱ / شهریور / ۱۳۸۶ ش در سن ۷۷ سالگی در تهران در گذشت و پیکرش در قبرستان بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

*

۳. الزهراء: الفیصل و القدوة؛
۴. بیت الزهراء نموزجه؛
۵. الشعائر الحسينية؛
۶. تاریخ المعصومین، «سلسله الرسول و العتره»، ۱۶ ج؛
۷. الاجتهاد و التقليد؛
۸. التسامح فی ادلة السنن - تقریر درس ایشان به قلم شیخ حامد نواب اصفهانی؛
۹. تعلیقه بر «مبانی منهاج الصالحین»، نوشته آیه الله حاج آقا تقی طباطبائی قمی، از طهارت نازکات؛

۱۰. تعلیقه بر «الدلائل فی شرح منتخب الرسائل»، نوشته آیه الله قمی، بحث اجتهاد و تقلید.

آن مرحوم در اوج شکوفایی علم و فضلش در یکشنبه ۲۵ جمادی الاولی ۱۴۲۹ ق (۵ خرداد ۱۳۸۷ ش) بر اثر سکنه بدرود زندگی گفت، در حالی که پنجاه سال بیش نداشت. پیکر پاکش در روز دوشنبه پس از تشییع باشکوه و نماز آیه الله العظمی حاج سید صادق شیرازی به نجف اشرف انتقال داده شد و پس از تشییع گسترده و شایسته به کربلا منتقل و پس از یک تشییع بی سابقه و میلیونی در صحن حرم مطهر ابا عبدالله الحسین - علیه السلام - در جوار جدش میرزا مهدی شیرازی و در بقعه جدّ امی آش میرزا محمدتقی شیرازی مدفون شد و عالمی از علم و عمل را با خود به خاک برد و مجالس بزرگداشت مقام علمی اش تا مدت ها در ایران و کشورهای اسلامی و اروپایی برگزار گردید.

ناصرالدین انصاری قمی

*

آیه الله موسوی خرم آبادی

آیه الله سید مصطفی موسوی نژادیان از فضلا و نویسندگان معاصر ساکن تهران

در زنجان بیش از نیم قرن به وعظ و ارشاد پرداخت و نظر به اینکه از لحاظ بیان قوت و فصاحت داشت توفیق زیادی به دست آورده بود. سردفتر ازدواج و طلاق در زنجان داشت و بیش از ۲۵ بار به عنوان راهنمای حجاج به خانه خدا مشرف گردید.

در زنجان با فضلا و دانشمندی چون ملا آقا جان، سید احمد شبیری، میرزا علینقی زنجان، میرزا احمد بزرگ، میرزا احمد کوچک، میرزا عبدالرحیم واسعی، میرزا علی طارمی و سید سجاده فهری دوستی و مراداتی داشت.

از آثار او:

۱. تذکرة الأدب (درباره اخلاق اجتماعی به زبان فارسی)، تهران، ۱۳۳۸ ش؛
۲. خوشبختی در زندگی فردی و اجتماعی (چاپ شده)؛
۳. خودآموز حج (چاپ شده)؛
۴. من کیستم؟ انتشارات نغمات، قم، ۱۳۸۳ ش؛
۵. قرآن و محمد (ص)، تاکنون مخطوط مانده است (۵۰۰ صفحه)؛
۶. تفسیر سوره حمد یا شرح نماز؛
۷. نمونه اخلاق، (مخطوط است)؛
۸. ادعیه و اذکار، مخطوط است.

حجة الاسلام نبی سرانجام در پی سکنه مغزی در پنجشنبه ۱۳ جمادی الثانی / ۱۴۲۸ ق برابر با ۷ / تیر / ۱۳۸۶ ش در شهر زنجان دارفانی را وداع گفت و پیکرش در قبرستان پائین همان جا به خاک سپرده شد.

*

دکتر ملکشاهی

دکتر حسن ملکشاهی از اساتید دانشگاه تهران و استاد مدعو دانشگاه پرینستون آمریکا در سن ۸۲ سالگی در تهران بدرود

گفت. وی در سال ۱۳۴۷ ق برابر با ۱۳۰۷ ش در روستای «دبوا» بخش بندپی غربی شهرستان بابل استان مازندران دیده به جهان گشود و بخشی از مقدمات را همان جا نزد حاج آقا نجفی فراگرفت. سپس در سال ۱۳۲۴ ش به مدرسه صدر بابل ملحق گردید و سال بعد به تهران رفت و در مدرسه های صدر و سپهسالار به تحصیل علوم دینی و فلسفه اسلامی همت گماشت و رسماً از سال ۱۳۲۵ ش نزد میرزا مهدی آشتیانی به تحصیل فلسفه پرداخت. ملکشاهی در سال ۱۳۲۷ ش به حوزه علمیه مشهد مقدس گروید و ادبیات را نزد شیخ محمدتقی ادیب نیشابوری و سطح را نزد شیخ هاشم قزوینی به پایان رساند. وی در سال ۱۳۳۰ ش به نجف اشرف رهسپار و مدتی کوتاه از محضر آیه الله سید ابوالقاسم خوئی بهره ها برد. در پایان سال ۱۳۳۱ ش به تهران آمد و در دانشکده معقول و منقول مشغول تحصیل گردید و در سال ۱۳۳۹ ش موفق به دریافت درجه دکتری فلسفه و الهیات شد. شیخ محمدحسین فاضل تونی و محمدحسن بدیع الزمان فروزانفر از اساتید ایشان در این دوره اند.

استاد از سال ۱۳۵۲ ش و به مدت ده سال مدیریت گروه فلسفه دانشکده الهیات را بر عهده داشت. ایشان شخصی سلیم النفس و اهل قناعت بود و اهل فضل را بسیار تکریم می کرد. وقتی او در آمریکا در دانشگاه پرینستون به عنوان استاد مدعو درس می داد، بیشتر به حکمت مشاء منطق و آثار خواجه نصیرالدین طوسی توجه می کرد. کار مهم دیگر این استاد فرزانه تربیت شاگردان بسیاری بود که در طول خدمات سی ساله فرهنگی اش

تحويل جامعه علمی ایران داد.

ملکشاهی سرانجام در روز دوشنبه ۳۰ / ربیع الاول / ۱۴۲۹ ق برابر با ۱۹ / فروردین / ۱۳۸۷ ش در پی بیماری در بیمارستان طالقانی - تهران دارفانی را وداع گفت. پیکرش صبح روز پنجشنبه از مقابل دانشگاه تهران تشییع و در بهشت زهرا آرام گرفت. آثار قلمی ایشان به شرح زیر است:

۱. ترجمه و شرح اشارات و تنبیهات ابن سینا (منطق)، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۷۵ ش.
۲. ترجمه و شرح اشارات و تنبیهات ابن سینا (طبیعیات، الهیات، عرفان و تصوف)، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۷۵ ش.
۳. فصول منتزعه فارابی، ترجمه، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۸۳ ش.
۴. ترجمه و تفسیر تهذیب المنطق، اثر سعدالدین مسعود تفتازانی، تهران، ۱۳۶۳.
۵. بررسی افکار خاص سهروردی.
۶. حرکت و استیفای اقسام آن، انتشارات دانشگاه تهران.
۷. اتولوجیا، اثر فلوطین، ترجمه و شرح ملکشاهی، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۷۸.
۸. السياسة المدنية، اثر فارابی، ترجمه و شرح ملکشاهی، انتشارات سروش، ۱۳۷۶ ش.
۹. الألفاظ المستعملة فی المنطق، اثر فارابی، ترجمه و شرح ملکشاهی، انتشارات سروش، ۱۳۷۷ ش.
۱۰. تاریخ تمدن اسلامی.
۱۱. مقدمه ای بر رباعیات خیام.

*

دکتر کاردان

دکتر علی محمد کاردان استادی دانشمند، محقق توانا و مترجمی شایسته بود که عمر خود را صرف پژوهش، ترجمه و تدریس نمود و عاقبت در سن ۸۳ سالگی درگذشت. پدر ایشان عبدالرحیم بود که ابریشم باف بود و شهرت «تباکو فروشان» داشت. او هرچندی که دارای تحصیلات عالی نبود، ولی بر اثر مطالعات زیاد از ذوق شعری برخوردار شد. عبدالرحیم دارای دیوان اشعاری مخطوط و نیز مجموعه اشعاری تحت عنوان «گلی از بوستان محمدی» بود که در سال ۱۳۴۳ ش به زیور چاپ آراسته گردید.

دکتر کاردان در سال ۱۳۴۵ ق برابر با فروردین / ۱۳۰۶ ش در شهر یزد دیده به جهان گشود. دوره های دبستان و دبیرستان را در دبستان سعدی و دبیرستان ایرانشهر یزد به پایان رساند. سپس وارد دانشسرای مقدماتی شد. در سال ۱۳۲۴ ش روانه تهران و به دانشسرای عالی ملحق شد که در این مرحله از اساتیدی چون شیخ مهدی الهی قمشه ای، بدیع الزمان فروزانفر، دکتر محمد معین و دکتر حسین خطیبی استفاده نمود. پس از آن به دانشکده ادبیات و علوم انسانی پیوست و در سال ۱۳۲۸ ش موفق به دریافت

لیسانس شد. او جهت ادامه تحصیل رهسپار کشور سوئیس و در دانشگاه ژنو دانشکده ادبیات مشغول تحصیل گردید. در این دوره از ژان پیازو (استاد فلسفه علم، معرفت شناسی و روان شناسی) و ربر دوتران (استاد و رئیس مؤسسه روسو) استفاده کرد.

کاردان در سال ۱۳۳۶ ش / ۱۹۵۷ م موفق به دریافت درجه دکتری فلسفه علوم تربیتی از دانشگاه ژنو شد و به ایران بازگشت و به سمت دانشیار دانشگاه تهران قبول شد و به تدریس «اصول آموزش و پرورش» پرداخت. همزمان نیز در «مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی» به تدریس روان شناسی اجتماعی و روش تحقیق در علوم اجتماعی اهتمام ورزید.

وی از سال ۱۳۴۸ تا ۱۳۵۶ ش ریاست دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران را بر عهده داشت و پس از پیروزی انقلاب (از سال ۱۳۶۳ ش) مدیریت «مؤسسه روانشناسی» وابسته به دانشکده ادبیات را به مدت سیزده سال بر عهده گرفت. ایشان سعی می نمود آخرین تألیفات روانشناسی - اجتماعی را که در عرصه فرهنگ دنیا به مرحله ظهور و چاپ می رسید، به فارسی ترجمه نماید. وی از زبان فرانسه ترجمه می کرد و این ترجمه را با متن انگلیسی آن مطابقت می داد تا اینکه ترجمه فارسی به مراتب غنی تر و مستدل تر باشد.

سرانجام این چهره ماندگار در بامداد روز پنجشنبه ۱۷ / ذی حجه / ۱۴۲۸ ق برابر با ۶ / دی / ۱۳۸۶ ش در پی تحمل یک سال رنج بیماری در یکی از بیمارستان های تهران دارفانی را وداع گفت. پیکرش صبح روز سه شنبه از مقابل مسجد دانشگاه تهران تشییع و در

قطعه «نام آوران و هنرمندان» بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

عضویت ها:

- عضویت انجمن دانشجویان کوی دانشگاه.

- عضو هیأت علمی «مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی» وابسته به دانشکده ادبیات، ۱۳۳۷ ش.

- مدیریت کل آموزش دانشگاه تهران از سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۴۸ ش.

- عضو پیوسته فرهنگستان علوم از سال ۱۳۶۹ ش.

- مدیر گروه علوم تربیتی «سازمان تهیه و تدوین کتب درسی دانشگاهی».

- عضو شورای پژوهشی «پژوهشگاه علوم انسانی».

- عضو هیأت ممیزه دانشگاه تهران.

- عضو کمیته انتصابات و ترفیعات دانشکده و کمیته دکتری.

- عضو شورای عالی آموزش و پرورش، سال ۱۳۸۱ ش.

- عضو هیأت تحریریه مجله دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.

- عضو هیأت تحریریه مجله دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

- عضو هیأت تحریریه مجله پژوهش در تعلیم و تربیت.

- عضو هیأت تحریریه مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران.

- عضو هیأت تحریریه مجله علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه شیراز.

- عضو هیأت تحریریه فصلنامه تعلیم و تربیت.

از آثار او:

۱. «نظام آموزش و پرورش ایران، تاریخ و آینده آن» رساله دکتری؛
۲. سیر آرای تربیتی در غرب، انتشارات